

Tijdschrift voor natuurbehoud en natuurbeheer

De Levende Natuur

opgericht in maart 1896 ISSN 0024-1520

Doelstelling van 'De Levende Natuur' Het informeren over ontwikkelingen in onderzoek, beheer en beleid op het gebied van natuurbehoud en natuurbeheer, die van belang zijn voor Nederland en België. De artikelen zijn vooral gebaseerd op eigen ecologisch onderzoek, ervaring of waarneming van de auteurs.

Abonnement

€ 29,50 per jaar (6 nummers) voor Nederland en België
€ 35,- per jaar voor overige landen
€ 50,- per jaar voor instellingen en bedrijven
€ 9,90 per jaar voor studenten en promovendi (kopie college- of PhD.student-kaart meesturen; max. 4 jaar).

Te verkrijgen door het bedrag over te maken op giro 81935 (voor Nederland) of P.R. 000-1701789-21 (voor België) t.n.v. Abonnementenadministratie De Levende Natuur, Wageningen, o.v.v. 'Nieuwe abonnee'.

Een jaargang loopt van januari tot en met december. Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij u vóór 1 december van het lopende kalenderjaar het abonnement schriftelijk opzegt. Indien u niet opzegt, wordt uw abonnement voor onbepaalde tijd verlengd.

Abonnementenadministratie

Postbus 618, 6700 AP Wageningen
tel. 0317 - 46 64 39
e-mail: administratie@delevendenatuur.nl
Meer informatie over abonnementen: achterin het tijdschrift

Overname van artikelen

na overleg met de redactie

Richtlijnen voor auteurs zijn te verkrijgen bij de eindredactie of www.delevendenatuur.nl

Biofolie De sealing is composteerbaar en kan dus in de groencontainer

Papier

Bestuur

voorzitter

Prof.dr.ir. W.H. (Wim) van der Putten
Afdeling voor Terrestrische Ecologie
NIOO-KNAW

secretaris

Ing. Sietske Rintjema
It Fryske Gea, afd. natuurkwaliteit

penningmeester

Ir.P. Kloen
De Vlinderstichting, afd. Financiën

Ing. Hans (J.I.H.M.) Boll
Staatsbosbeheer

Ir. Melchior J. van Tweel,
Ecologisch adviesbureau Van Tweel.

Webmaster

Kim Wever MSc
webmaster@delevendenatuur.nl

Hoofdredacteur

Dr. Bart F. van Tooren

Themaredactie Natuurkwaliteit en Biogeochemie

Dr. R. Bobbink (B-WARE)
Dr. H.B.M. Tomassen (B-WARE)
Dr. B.F. van Tooren
Drs. H.L. Schimmel-ten Kate

Eindredactie

Drs. Isa (H.L.) Schimmel-ten Kate
Lekkumerweg 87, 9081 AK Lekkum
tel.: 058 - 267 39 46
e-mail: redactie@delevendenatuur.nl

Vormgeving

Jan A. Veenman, Sint-Michielsgestel

Druk Ten Brink, Meppel

114de jaargang nummer 4 juli 2013

119 Prijs voor jonge auteurs

119 Natuurkwaliteit en biogeochemie. *De redactie*

120 Van landbouw naar natuur: gericht op zoek naar kansen!

M. van Mullekom, E.C.H.E.T. Lucassen,
M.J. Weijters, H.B.M. Tomassen, R. Bobbink &
A.J.P. Smolders.

127 Het veenweidegebied: pompen en verzuipen?

A.J.P. Smolders, J. van Diggelen, J. Loermans,
G. van Dijk, M. van Mullekom & L.P.M. Lamers

134 Werk in uitvoering; Omhoog met het Veen: herstel van veengroei in het Ilperveld

B.P. van de Riet,
E. van den Elzen, L.P.M. Lamers & N. Hogeweg

138 Effecten van verhoogde stikstofdepositie: is herstelbeheer zinvol?

R. Bobbink, L.J.L. van den Berg, H.B.M. Tomassen &
M.J. Weijters

143 Interview met Jan Roelofs, wetenschappelijk directeur van Onderzoekcentrum B-WARE: "Grondig biogeochemisch onderzoek onmisbaar voor natuurherstel." *Marion de Boo*

146 Behoud van variatie in vennen met behulp van biogeochemische inzichten

E. Brouwer & E.C.H.E.T. Lucassen

152 Waternatuur in een veranderend klimaat

L.P.M. Lamers, M. Poelen, L.J.L. van den Berg,
J.J.M. Geurts, J.G.M. Roelofs & A.J.P. Smolders

157 Introductie van soorten via maaisel na herinrichting: ongeduld of wijsheid? *R. Loeb & M. Weijters*

160 Uit de gebieden van Staatsbosbeheer

Deze pagina is samengesteld en gefinancierd door Staatsbosbeheer

162 De 12 Landschappen

Samengesteld en gefinancierd door de twaalf provinciale Landschappen. Deze keer berichten van Het Zeeuwse Landschap en It Fryske Gea

163 Vragen en mededelingen

Verkrijgbaarheid themanummer Natuurkwaliteit en Biogeochemie

Dit themanummer is te verkrijgen door 15 euro over te maken op giro 81935 (NL) of IBAN: BE17 0001 7017 8921, BIC: BPOTBEB1 (B) t.n.v. Abonnementenadministratie De Levende Natuur, Wageningen, o.v.v. 'DLN-Biogeochemie, juli 2013' en uw adres.

voor meer informatie:

www.delevendenatuur.nl

Advertenties Informatie over tarieven en plaatsingsmogelijkheden is te vinden op www.delevendenatuur.nl of per e-mail: advertenties@delevendenatuur.nl

Natuurkwaliteit en biogeochemie

De laatste decennia hebben een verbeterende lucht- en waterkwaliteit, het EHS-beleid en niet in de laatste plaats de sterk toegenomen kennis over het functioneren van ecosystemen bijgedragen aan successen in het natuurbeheer. Met name de toegenomen kennis over biogeochemische relaties in de natuur heeft geleid tot succesvolle beheermaatregelen. Een belangrijke sleutel tot behoud en herstel ligt dan ook in de kennis over bodem- en waterchemische processen. Wat zijn de effecten van bijv. stikstofdepositie en zijn de negatieve gevolgen ervan te keren? Welke mogelijkheden zijn er om de voedselrijkdom te verlagen op voormalige landbouwgronden en de overige abiotische factoren, waaronder waterhuishouding, op orde te krijgen? De consequenties van waterstandsverlaging gaan verder dan minder water: voor het herstel van vennen, laagveen- en veenweidegebieden is het bijvoorbeeld cruciaal te weten tot welke omzettingen meer of minder zuurstof in de (water)bodem leidt en welke interacties er tussen o.a. sulfaat, fosfaat en ijzer zijn.

Als helder is met welke voedings- en gifstoffen planten en dieren (bodemfauna) in een gebied te maken hebben en hoe omzettingen van deze stoffen plaatsvinden, komen vervolgvragen aan bod. Zoals: helpt deze biogeochemische kennis effecten van klimaatverandering te voorspellen? Hoe dan? Is het voldoende om de abiotiek op orde te hebben? Hoe verleidelijk of nodig is herintroductie, met name om dispersie van soorten te kunnen versnellen?

Tijdens het 10-jarig jubileumsymposium van onderzoekcentrum B-WARE kwamen deze vragen aan bod en met name het onderwerp herintroductie leidde tot veel discussie in het gelegenheidsforum. De artikelen in dit themanummer vormen de weerslag van de gehouden voordrachten. Tevens licht Prof. dr. J.G.M. Roelofs in een interview het belang van biogeochemisch onderzoek bij natuurbeheer toe met ook een blik naar de toekomst.

Het themanummer is tot stand gekomen mede dankzij financiële steun van Onderzoekcentrum B-WARE, Nijmegen.

De themaredactie bestond uit Roland Bobbink, Hilde Tomassen (beiden B-WARE), Bart van Tooren en Isa Schimmel (beiden DLN).

De redactie

In één van de volgende nummers:

- **Suppletie en duinen • 40 jaar hooien •**
 - **Vernatting in Wierdense Veld •**
- **Waterplanten in Rijn • Rietmoeras in Rijnstrangen •**
 - **Soortenbeheer in Overijssel •**
- **Themanummer ongewervelden en natuurbeheer •**

Prijs voor jonge auteurs

Wie van jullie is in staat om resultaten uit onderzoek op goed leesbare wijze te presenteren voor de praktijk van het beheer?

Voor jonge auteurs van max. 30 jaar oud stelt de redactie een prijs van € 750,- ter beschikking voor het beste artikel dat in 2013 wordt aangeboden.

De spelregels voor deze artikelen zijn gelijk aan die voor overige artikelen (zie www.delevendenatuur.nl).

Let hierbij met name op:

- onderbouwing (max. 16 literatuurverwijzingen),
- lengte (hoe korter/bondiger, hoe beter),
- relevante en begrijpelijke illustraties,
- leesbaarheid (vermijd jargon, leg lastige begrippen tenminste uit),
- logica (resultaten/conclusies moeten volgen uit gepresenteerd onderzoek).

Bij aanbieden van het manuscript graag aangeven dat je in aanmerking wilt komen voor de prijs, dus ook geboortedatum vermelden.

Bijdragen die worden ingediend voor de rubriek 'Door studenten/promovendi' komen niet in aanmerking voor de prijs: dit betreft immers geen volledige artikelen.

De redactie van DLN is tevens jury voor de binnenkomende manuscripten. Plaatsing van manuscripten vindt plaats zoals bij elk ander artikel, dus zo snel mogelijk na acceptatie.

De redactie maakt het voorbehoud de prijs niet uit te reiken wanneer onverhoopt geen van de ingezonden artikelen geaccepteerd zouden worden. De uitslag wordt begin 2014 bekend gemaakt.

We zien jullie bijdragen graag tegemoet. Veel succes!

Aanleveren vóór 31-12-2013 en/of inlichtingen bij de eindredactie, Isa Schimmel-ten Kate, redactie@delevendenatuur.nl of 058 - 267 39 46.

De redactie